

STORTINGET

Innst. 229 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:63 S (2023–2024)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wettrhus Thorsvik om vern av naturskog og gammelskog

Til Stortinget

1. Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/naturskog i Norge, kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025 og sørge for at all gammelskog/naturskog i Norge formelt vernes innen 2030.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

2. Komiteens behandling

Klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen har uttalt seg om forslaget i brev av 11. januar 2024. Høyres fraksjon i komiteen rettet i brev av 8. februar 2024 oppfølgingsspørsmål om kartlegging av naturskog til statsråden. Klima- og miljøministeren besvarte spørsmålene i brev til komiteen datert 16. februar 2024. Brevene følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken, og mottok innspill fra åtte ulike instanser. Høringsinnspillene er tilgjengelige på stortinget.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, May Britt Lagesen, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og lederen Marianne Sivertsen Næss, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Aleksander Øren Heen, Gro-Anita Mykjåland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 63 S (2023–2024) fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wettrhus Thorsvik om vern av naturskog og gammelskog. Komiteen mener norsk skogforvaltning skal ta hensyn til en rekke interesser, herunder artsmangfoldet og økosystemene som naturlig hører hjemme i norsk skog, hensynet til skogbruk, arbeidsplasser og behov for trevirke, hensynet til beite-, jakt- og friluftslivsinteresser, og skogens funksjon som karbonlager.

Komiteen viser til klima- og miljøministerens brev vedrørende forslaget, der statsråden skriver:

«Skog er et svært viktig økosystem for norsk naturmangfold. Om lag 60 prosent av de kjente artene på Norges fastland er knyttet til skog. I skogene finnes 13 truede naturtyper, og skog er levested for 1330 truede arter. Artsdatabanken vurderer at 1132 av disse truede artene påvirkes negativt av tidligere og pågående arealendringer knyttet til skogbruk. Gammel skog er avgjørende for ivaretagelse av naturmangfoldet i norske skoger. Artsdatabanken vurderer at 84 prosent av de truede artene i skog er knyttet til gammelskog.»

Komiteen slutter seg til statsrådets vurdering av den gamle skogens betydning for arts mangfoldet i norske skoger, og understreker at omtrent 40 pst. av alle truede arter i Norge, uavhengig av naturtype, er knyttet til slik gammel og lite hogstpåvirket skog.

Komiteen viser til at den minst hogstpåvirkede, biologisk verdifulle skogen i Norge deles inn i ulike kategorier. «Urskogs nær skog» forstås gjerne som skog uten synlige spor av menneskelig påvirkning, med gamle trær, mye og variert død ved, og som er fleraldret og flersjiktet. I Norge utgjør urskogs nær skog rundt 1,5 pst. av produktiv skog (skogbruksmark), ifølge Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), men det er ikke foretatt kartlegging som viser nøyaktig hvor denne skogen er.

Komiteen viser videre til at begrepet «naturskog» er videre og har vært definert på ulike måter. En av disse er «skog som ikke har vært flatehogd og ikke har vært utsett for andre inngrep som gjødsling, tynning og grøfing i nyere tid». Det er betydelig variasjon i hvor mye disse skogene fortsatt bærer preg av tidligere tiders plukkhogst. NIBIO anslår at 30 pst. av den produktive skogen er naturskog.

Komiteen merker seg at «gammelskog» er et mindre klart definert begrep, men handler om eldre skog som kan avgrenses på ulike måter, for eksempel som all skog eldre enn 80 år, eller eldre enn 160 år. Fordi naturlig alder og vekst varierer mellom gran, furu og løvtrær, og mellom vokseforhold, kan man også bruke ulike grenser for kombinasjoner av disse. Skog eldre enn 160 år utgjør mellom tre og fire pst. av produktivt skogareal, ifølge Landsskogtakseringens statistikk. På grunn av hogst er denne eldste skogen i dag dominert av furuskog på fattig mark.

Komiteen merker seg at død ved er et spesielt viktig levested for opp mot en tredel av skogens arter, og at volum og variasjon i død ved er langt større i naturskog enn i produksjonsskog. I dag utgjør volumet av død ved om lag 15–20 pst. av det volumet man har i en skog uten menneskelig påvirkning. Komiteen merker seg at omfanget av død ved i norsk skog er økende, men at nivået fortsatt er svært lavt etter den utstrakte hogsten i Norge på siste halvdel av 1800-tallet. Økningen i død ved er størst i naturskogen (Storaunet og Rolstad, 2015).

Komiteen viser til at statsråden i sitt brev til komiteen vedrørende forslaget skriver:

«Arealene med skog etablert før 1940 som ikke er flatehogd og hvor det ikke har skjedd nyere inngrep, er minkende. Samtidig har de gjenværende arealene med slik skog fått økte naturkvaliteter i samme periode ved at den stadig blir eldre»

Komiteen har merket seg at NIBIO anslår at arealer med naturskog reduseres med mellom 1 og 2 pst. årlig, og er bekymret for konsekvensene som dette har for biologisk mangfold og de mange truede artene i gammel skog. Komiteen viser til at vern kan være et viktig virkemiddel for å ta vare på de viktigste arealene i den resterende naturskogen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at statsråden i sitt svarbrev til komiteen i svært liten grad forholder seg til representantforslaget. Det gis ingen beskrivelse av hva det ville innebære i Norge å gjennomføre EUs prosess for vern av gammelskog/naturskog, med utgangspunkt i samme definisjoner for verneverdig skog som nå følges opp i Sverige, Finland eller alle andre land i EU. Dette medlem viser til at statsråden i stedet for å opplyse om hvordan verneprosessene foregår i EU og hvordan en tilsvarende prosess kunne gjennomføres i Norge, tar utgangspunkt i en norsk diskusjon om definisjonen av naturskog og feilaktig gir inntrykk av at forslaget vil omfatte vern av så mye som 30 pst. av norsk skog.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti understreker at skog er det økosystemet og den naturtypen som er hjem for flest arter, og flest truede arter i Norge. Nær halvparten av artene på den norske rødlisten – 1 330 arter, eller 48 pst. av rødlistede arter – lever helt eller delvis i skog. Disse medlemmer viser til at skog dekker omtrent 37 pst. av Norges landareal, og er en avgjørende naturtype som sirkulerer og renser vann, renser luft, lagrer karbon og hindrer erosjon. Skog beskytter mot klimaendringer og er viktig for klimatilpasning. Disse medlemmer påpeker at gammelskog og naturskog har spesielt stor verdi for en rekke arter som er spesialiserte til å utnytte kvalitetene til den eldre skogen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at skognæringen har stor betydning for sysselsetting, bosetting og verdiskaping i store deler av Norge. Skogen har også stor betydning for opptak av CO₂, og tar opp en stor andel av de norske klimagassutslippene. Tilvekst i skog og økt bruk av trevirke bidrar til å binde karbon, som vil redusere klimagassutslippene. Derfor er det viktig, etter disse medlemmers mening, at skogarealer blir kultivert og brukt, både gjennom nyplanting og hogst.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til EUs beslutning fra 2021 om å forby all hogst i gjenværende gammelskog/naturskog. Disse medlemmer viser til at kravet i EU er at all slik skog skal kartlegges innen 2025 og vernes innen 2030. Gammelskog/naturskog som er forringet av inngrep etter 2021, skal likevel underlegges et strengt vern av allmennpreventive grunner.

Disse medlemmer viser til EUs strategi for biomangfold – «Biodiversity Strategy for 2030» fra 2020. Strategien inneholder en rekke tiltak med forpliktende mål for vern, bevaring og restaurering av natur, innføring av nye regelverk og økonomiske virkemidler.

Disse medlemmer påpeker at strategien blant annet definerer konkrete mål for beskyttelse av natur: 30 pst. av terrestriske (landlige) og 30 pst. av marine områder i EU skal være vernet innen 2030. Av disse områdene skal minst 10 pst. ha et sterkt vern, inkludert all gjenværende ur- og naturskog.

Disse medlemmer viser til at EU-kommisjonen i juni 2021 la frem EUs skogstrategi frem til 2030 – «New EU Forest Strategy for 2030». Denne bygget på strategien for biomangfold, og målene om vern av ur- og naturskog blir videreført. Ministerrådet sluttet seg til skogstrategien i november 2021.

Disse medlemmer påpeker at den største delen av gjenværende gammelskog/naturskog i EU er lokalisert i Sverige, Finland, Romania og Bulgaria. Når EU klarer å gjennomføre en prosess som sikrer at all gjenværende gammelskog/naturskog vil bli formelt vernet innen 2030, bør Norge følge opp og gjøre det samme.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har merket seg at Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å etablere et offentlig tilgjengelig kart over naturskog. Kartet skal være ferdig så snart som mulig, og senest i løpet av året. Disse medlemmer mener regjeringens initiativ er et viktig steg fremover i arbeidet med å beskytte norsk naturskog. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen varsler at første versjon av kartet vil bli laget blant annet på grunnlag av satellittbilder, laserskanning og eksisterende data fra ulike kilder, og at Miljødirektoratet skal gi en anbefaling om hvordan det eventuelt kan arbeides videre med kartet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener følgende premisser må legges til grunn for regjeringens videre arbeid med kartlegging:

- Feltarbeid er avgjørende for å få full oversikt over verneverdiene i naturskogene. Dette må utføres av kompetent, sektoruavhengig personell. Planleggin-

gen av dette bør starte allerede nå, slik at kapasitet er på plass så snart den første versjonen av kartet er klar.

- Den skogen som har antatt høyest biologisk verdi, som er mest underrepresentert i eksisterende verneområder, bør prioriteres først, både når det gjelder kartlegging, og når det gjelder vern eller andre bevaringstiltak.

Disse medlemmer har merket seg Norsk institutt for naturforskning (NINA) sin rapport 1352: Evaluering av norsk skogvern i 2016. Denne rapporten viste at det særlig er skog i lavlandet i Sør-Norge og på produktiv mark som har lav andel vern. Dette innebærer at skogen som i størst grad er utsatt for flatehogst også er underrepresentert i dagens verneområder.

Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt svarbrev til komiteen 16. februar 2024 skriver at kostnadene ved en slik kartlegging vil avhenge sterkt av detaljgrad i registreringene og hvor store arealer som skal kartlegges. Disse medlemmer mener derfor at det er viktig å starte eventuell feltkartlegging i de antatt mest verdifulle områdene først.

Disse medlemmer mener myndighetene så raskt som mulig bør gå i dialog med skogsektoren for å etablere et system for å forhindre hogst i verdifull naturskog mens kartleggingen pågår. Disse medlemmer viser til at skogbruksloven § 4 slår fast at:

«skogeigaren skal ha oversikt over miljøverdiane i eigen skog og ta omsyn til dei ved gjennomføring av alle tiltak i skogen. Slike omsyn kan føre til at nokre tiltak i skogen ikkje kan gjennomførast.»

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med skogsektoren for å etablere et system for å forhindre hogst i verdifull naturskog mens kartleggingen av naturskog pågår.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer og endre forskrifter for å innføre søknadsplikt for all flatehogst, slik at denne kan vurderes etter naturmangfoldloven kapittel II.»

Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt brev til komiteen 16. februar 2024 har omtalt kostnadene ved en full kartlegging av naturskogene i Norge gjennom feltarbeid. Disse medlemmer mener statsrådets svar viser at en slik kartlegging er gjennomførbar og forholdsmessig sett i lys av disse skogenes avgjørende betydning for artsmangfoldet i Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet peker på at mindre hogst av norsk tømmer kunne føre til økt import, noe som både kan medføre høyere priser på sluttprodukt til forbrukerne og økte ut-

slipp fra transport. Dette vil også kunne føre til økt hogst i andre land som har svakere vern av skog og naturmangfold.

Disse medlemmer viser til at forslaget vil verne gammelskog og naturskog. Gammelskog defineres i forslaget som eldre enn 160 år, og utgjør 3,8 pst. av all norsk skog. Det er uklart hvordan naturskog defineres i forslaget, og avhengig av definisjonen kan opp mot 30 pst. av produktivt skogareal bli omfattet. Forslaget kan dermed medføre et forbud mot hogst i 33,8 pst. av den norske skogen. Dette vil få store konsekvenser for norske skogeiere og skog- og trenæringen. Det legges til grunn at disse vil kompenseres for bortfall av inntekt, men det er uklart hvor stor en erstatningssum vil kunne bli. Etter disse medlemmers oppfatning er det svært betenkelig å foreslå et umiddelbart hogstforbud i så mye som én tredjedel av norsk skog, uten i større grad å gjøre greie for konsekvensene for alle berørte parter samt budsjettmessige virkninger.

Disse medlemmer mener at det er viktig å ta vare på ulike typer skogarealer, både gammelskog, naturskog og andre nøkkelbiotoper. Samtidig må ikke vern gå på bekostning av aktiv bruk av skogen. Derfor bør det tilstrebes å verne skog i områder uten aktivt skogbruk. Disse medlemmer mener at vern av skog må være frivillig, og at veksten i skogpolitikken legges på økt påskoging og fornuftig forvaltning og kultivering av skogen.

Komiteens medlem fra Venstre understreker at gammelskog eller naturskog i norsk sammenheng gjerne blir definert som skog som er 160 år gammel eller mer, og som har få eller ubetydelige spor etter tidligere hogst. Gammelskog/naturskog består av trær som ikke blir hogd, men som dør naturlig som en følge av sykdom, insektangrep, stormfelling eller rett og slett av høy alder. Dette gir en skog med mye stående og liggende død ved, noe som er viktig for det biologiske mangfoldet. Dette medlem påpeker at Landskogs-takseringens statistikk viser at gammelskog/naturskog utgjør nær 4 pst. av skogarealet i Norge. Tallet for EU er på om lag 3 pst., men det påpekes at kartleggingen er mangelfull.

Dette medlem påpeker at definisjonen av gammelskog/naturskog langt på vei samsvarer med EUs definisjon av gammelskog/naturskog. EUs definisjon av gammelskog og naturskog omtales i Commission Guidelines for Defining Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests (2023), og er som følger:

Gammelskog (old-growth forest):

«A forest stand or area consisting of native tree species that have developed, predominantly through natural processes, structures and dynamics normally associ-

ated with late-seral developmental phases in primary or undisturbed forests of the same type. Signs of former human activities may be visible, but they are gradually disappearing or too limited to significantly disturb natural processes.»

Og naturskog (primary forest):

«Naturally regenerated forest of native tree species, where there are no clearly visible indications of human activities and the ecological processes are not significantly disturbed»

Dette medlem mener Norge må legge til grunn den samme definisjonen ved vern av naturskog og gammelskog som EU.

Dette medlem påpeker at det er tatt flere grep for å bevare natur i EU parallelt med arbeidet for å verne ur- og naturskog. I mai 2023 ble det vedtatt en lov om bekjempelse av global avskoging. Loven, som skal erstatte dagens tømmerforordning i EU, har som formål å minimere EUs globale bidrag til avskoging og skogforringelse. Den skal også bidra til at etterspørsel og handel med bærekraftige produkter øker, og samlet sett derfor redusere unionens bidrag til klimagassutslipp og tap av biologisk mangfold. Videre vedtok Europaparlamentet i juni 2023 en lov om naturgjenoppretting. Loven setter bindende mål for styrking av naturen i EU. Målet er å sikre at 20 pst. av Europas natur på land og i havet er gjenopprettet innen 2030.

Dette medlem viser videre til at EU-kommisjonen 27. juli 2023 publiserte to dokumenter med retningslinjer om forvaltning og bruk av skog i EU, begge som en forlengelse av arbeidet med strategien om biomangfold og skogstrategien. Det er retningslinjer om henholdsvis bærekraftig skogforvaltning og økonomiske insentiver som kan gi skogeiere andre og bærekraftige inntektsmuligheter som alternativ til tradisjonelt skogbruk. Disse retter seg mot områder der det i dag drives kommersielt skogbruk, og er i utgangspunktet ikke utformet med henblikk på beskyttede ur- og natursko-ger.

Dette medlem legger til grunn at avståelse av areal til vern av gammelskog/naturskog skal gi grunnlag for erstatning, og at dette ikke skal gå utover bevilgningene til det øvrige frivillige vernet av skog.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/ naturskog i Norge, kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025 og sørge for at all gammelskog/naturskog i Norge formelt ver-nes innen 2030. Definisjonen av gammelskog/ naturskog som legges til grunn må tilsvare EUs Commission Guidelines for Defining Mapping, Moni-

toring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests.»

Kartlegging av biologisk verdifull skog

Komiteen konstaterer at selv om vi kan anslå omfang, finnes det ikke noen fullstendig kartlegging som viser hvor den mest verdifulle skogen befinner seg. Gjennom miljøregistreringene i skog (MiS), som er en del av skogeierens skogbruksplanlegging, er viktige livsmiljø og nøkkelbiotoper kartlagt og tilgjengelig i nettportalen Kilden. Her er også skog eldre enn 100 år kartfestet og inndelt i aldersklasser for eiendommer som har skogbruksplan. Ikke alle eiendommer har skogbruksplan, men andelen er økende. Selv om deler av urskogen og gammelskogen er vernet, er det mange viktige urskog-, gammelskog- og naturskogområder som verken er kartfestet eller vernet.

Komiteen viser til at Landsskogtakseringen kun gir representativ kunnskap om skogen basert på stikkprøver, men at denne ikke identifiserer hvor urskogen eller naturskogen faktisk befinner seg.

Komiteen mener mer kunnskap om hvor den mest verdifulle skogen befinner seg er avgjørende for å ta vare på arts mangfold og bidra til at ordningen med frivillig vern fungerer best mulig. Komiteen mener derfor at det er behov for rask kartlegging og registrering av naturskogen i Norge.

Komiteen har merket seg at statsråden i sitt svarbrev vedrørende forslaget skriver:

«Rapporten 'Den eldste skogen og nøkkelbiotopene' redegjør for status og utvikling for den eldste skogen og nøkkelbiotopene i Norge. Som resultat av denne rapporten er skog med bestandsalder eldre enn 100 år kartfestet og fordelt på aldersklasser i nettportalen 'Kilden', som er tilgjengelig for alle. Kartlaget dekker de delene av skogen som har skogbruksplaner.»

Komiteen vil understreke at kartlaget i den nevnte nettportalen Kilden er basert på skog der det finnes skogbruksplaner, og derfor ikke gir full oversikt over hvor den gamle skogen med størst verneverdier befinner seg. Dette er data samlet inn for produksjonsformål og ikke med tanke på skogens biologiske verdi eller verneverdi. Komiteen viser videre til at kartet ikke oppdateres når et skogområde hugges, unntatt når skogeier har digital skogbruksplan og sørger for oppdatering av kartet etter hogst.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til forskeroppøpet for kartlegging av naturskog (februar 2024) der forskere fra ulike institusjoner og institutter ber regjeringen gjennomføre registrering og kartfesting av de siste naturskogene. Disse medlemmer viser til at Norge gjennom blant annet Landsskogtakseringen har omfattende og

god oversikt over skogressursene, men at dette er representative data basert på en utvalgskartlegging og at det ikke er tilstrekkelig klart hvor disse skogene befinner seg. Naturskogen er for eksempel i varierende grad påvirket av dimensjons- og plukkhogstene på 1800- og tidlig 1900-tallet, og derfor er verdien for artsmangfoldet sprikende innenfor denne skogen. Samtidig omfatter naturskog også gammelskog. Det er usikkert hvor stor andel av naturskogen som er gammelskog og hvor den befinner seg.

Disse medlemmer mener derfor det er behov for økt kartlegging av naturskog, og at det er klokt å starte med sammenstilling av eksisterende kartdata og fjernmåling for å etablere et naturskogkart. Disse medlemmer mener et slikt kart er et godt utgangspunkt for å senere vurdere feltkartlegging i utvalgte prioriterte områder etappevis. I tråd med faglige innspill kan det for eksempel være behov for å prioritere feltkartlegging av den gjenværende naturskogen på rikmark i lavlandet i skogregionen i Sørøst-Norge.

Disse medlemmer mener at denne sammenstillingen også vil være viktig for at skogbruket kan finne områder til frivillig vern. Disse medlemmer viser til at det også i sammenheng med prosesser med frivillig vern vil bli gjennomført feltkartlegging.

Hogstforbud

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at skog med bestanddel over 100 år, «naturskog», utgjør over en tredjedel av det produktive skogarealet i Norge. Samtidig er det, som forskeroppøpet påpeker, behov for bedre kartlegging av hvor skogene som har størst betydning for det biologiske mangfoldet befinner seg. Disse medlemmer viser til at hogst normalt bare kan skje der det er gjennomført miljøregistreringer som identifiserer og kartfester viktige livsmiljø for artsmangfold i skog (miljøregistrering i skog), og at norsk skognæring frivillig har kartlagt og avsatt ulike livsmiljøer i mer enn 74 000 nøkkelbiotoper. Disse medlemmer mener det vil være svært inngripende i skognæringens virksomhet dersom man skal forby all hogst i all naturskog, uavhengig av identifisering av viktige livsmiljø for artsmangfold.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til vedtak 519 til Innst 191 S (2022–2023), jf Dok 8:40 S (2022–2023) om ein ny skogpolitikk:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå dagens metode for innsamling, registrering og kontroll av viktige naturverdier i norsk skog, og vurdere tiltak for å sikre at intensjonen med miljøregistrering er ivaretatt, og at miljøregistreringen har tilstrekkelig kvalitet.»

Disse medlemmer ber regjeringen om å følge dette vedtaket opp så raskt som mulig. Disse medlemmer er opptatt av at skogeierne har god oversikt over egne miljøverdier og kan tilby verdifull skog til vern. Da må man også sikre at miljøregistreringen brukes riktig i alle tilfeller. Disse medlemmer mener at det også er viktig for å unngå hogst av bevaringsverdige områder.

Om skogvern

Komiteen viser til vedtak 667 til Innst. 294 S (2015–2016), jf. Meld. St. 14 (2015–2016):

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet».

Komiteen viser til at noe over 5,3 pst. av all skog i Norge, og noe over 4 pst. av den produktive skogen, er vernet per 1. januar 2024.

Komiteen viser videre til den globale naturavtalen (Kunming–Montreal-avtalen) som Norge sluttet seg til i 2022, med mål om at minst 30 pst. av land og hav på jorden skal bevares eller vernes innen 2030, og at all natur skal forvaltes bærekraftig.

Komiteen vil understreke at det er viktig å unngå at de biologisk sett mest verdifulle skogområdene blir hogd før vernet kommer på plass. Et høyt tempo i skogvernet er derfor viktig både for å innfri målsettingen om 10 pst. skogvern i Norge, og for å kunne levere på forpliktelsene i Kunming–Montreal-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget har vedtatt at vern av skog på privat grunn skal skje gjennom frivillighet, og at ordningen med frivillig skogvern har vært viktig for å redusere konfliktnivået og sikre økt vern av skog med stor betydning for det biologiske mangfoldet. Disse medlemmer viser til at mer enn 600 områder skog på mer enn 1 million dekar er tilbudt frivillig vern, og at naturskog og gammelskog prioriteres høyt. Disse medlemmer viser til brevet fra klima- og miljøministeren der han skriver at vern av all naturskog/gammelskog vil kunne ha en kostnad på flere titalls milliarder kroner, og at det i varierende grad er viktige verneverdier i alle disse skogområdene sammenliknet med andre områder.

Disse medlemmer viser til at det er to hovedformål med skogvernet i dag: å ivareta truede arter og naturtyper, og vern av et representativt utvalg av norsk skogsnatur. Disse medlemmer forventer at regjeringen kontinuerlig vurderer hvordan man sikrer at vernet er mest mulig treffsikkert, herunder om det bør gis politiske føringer om økt vern av naturskog og gammelskog. Disse medlemmer mener skogverninteresser skal veie tungt i skogvernssaker der det er identifisert

verneverdier. Disse medlemmer vil videre understreke at verneverdier ikke bare er knyttet til tresjiktets egenskaper og alder, men også til for eksempel bakkevegetasjon.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har merket seg at bevilgningen til skogvern i 2024 er rekordhøy, men vil samtidig påpeke at dagens vernetempo må økes for å unngå at mye verneverdig skog går tapt før den vernes. Disse medlemmer vil understreke at det er behov for å supplere målet om 10 pst. skogvern med tiltak som omfatter større deler av skogarealet hvis Norge skal innfri naturavtalens mål om representativt vern av 30 pst. av naturen.

Avtalen slår blant annet fast at innen 2030 skal 30 pst. av naturen være effektivt bevart, og at det innenfor disse områdene skal

«sikres at all bærekraftig bruk, der dette er aktuelt i disse områdene, fullt ut er i samsvar med bevaringsformål (...)».

Disse medlemmer mener dagens skogbruk ikke drives på en måte som er i samsvar med bevaringsformål og mener derfor at tiltak som gir reell beskyttelse av naturverdiene må omfatte minst 30 pst. av et representativt utvalg av norsk skognatur. Et slikt tiltak kan være å verne mer enn 10 pst. av norsk skog, men det kan også være mer skånsomt skogbruk der flatehogst unngås og der mengden død ved øker. Disse medlemmer mener slike tiltak må være en del av den nasjonale handlingsplanen for natur som er varslet fra regjeringen.

Disse medlemmer viser til høringsinnspillet fra Naturvernforbundet der de skriver:

«Ved å inkludere all skog som aldri har vært flatehogd får man med de biologisk svært viktige lavreliggende, høyproduktive naturskogene med særlig interessant naturmangfold, som nå hogges i høyt tempo. Det er ikke sikkert at all naturskog er verneverdig, derfor må den kartlegges først og så vurderes for vern i neste omgang.»

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i den varslede nasjonale handlingsplanen for naturen legge frem tiltak som sikrer at forvaltningen av minst 30 pst. av norsk skog skjer i samsvar med Kunming–Montreal-avtalens mål om effektiv bevaring av minst 30 pst. av norsk skognatur.»

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all flatehogst av gjenværende naturskog i Norge, definert som skog som ikke har vært flatehogd, og sørge for at de viktigste naturskogene for biologisk mangfold formelt vernes innen 2030.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med skogsektoren for å etablere et system for å forhindre hogst i verdifull naturskog, mens kartleggingen av naturskog pågår.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer og endre forskrifter for å innføre søknadsplikt for all flatehogst, slik at denne kan vurderes etter naturmangfoldloven kapittel II.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i den varslede nasjonale handlingsplanen for naturen legge frem tiltak som sikrer at forvaltningen av minst 30 pst. av norsk skog skjer i samsvar med Kunming-Montreal-avtalens mål om effektiv bevaring av minst 30 pst. av norsk skognatur.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all flatehogst av gjenværende naturskog i Norge, definert som skog som ikke har vært flatehogd, og sørge for at de viktigste naturskogene for biologisk mangfold formelt vernes innen 2030.

Forslag fra Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/naturskog i Norge, kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025 og sørge for at all gammelskog/ naturskog i Norge formelt vernes innen 2030. Definisjonen av gammelskog/naturskog som legges til grunn må tilsvare EUs Commission Guidelines for Defining Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:63 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wettrhus Thorsvik om vern av naturskog og gammelskog – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. mars 2024

Marianne Sivertsen Næss

leder

Une Bastholm

ordfører

VEDLEGG 1

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
Brev 20.12.2023 TH/imv

Vår ref
23/7002

Dato
11. januar 2024

Vedrørende representantforslag 63 S (2023-2024) om vern av naturskog og gammelskog

Jeg viser til brev av 20. desember 2023 om at Energi- og miljøkomiteen har til behandling representantforslag 63 S (2023-2024), forslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wetthus Thorsvik om vern av naturskog og gammelskog.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/naturskog i Norge, kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025 og sørge for at all gammelskog/naturskog i Norge formelt vernes innen 2030».

Representantforslaget er oversendt til uttalelse.

Forslaget sammenfaller til dels med forslag fremmet ved representantforslag 40 S (2022-2023), forslag nr 2. Jeg viser derfor også til Landbruks- og matministerens vurdering av dette forslaget i brev av 8. desember 2022. Forslaget fikk ikke tilslutning.

Om norsk skogforvaltning

Skognæringa er viktig for Norge. Et aktivt og lønnsomt skogbruk og en konkurransedyktig skogindustri har betydning for bosetting, sysselsetting og næringsutvikling i store deler av landet.

Skogen er også en del av løsningen på klima- og naturutfordringene. Skogen tar opp en betydelig andel av de samlede norske klimagassutslippene. Tilveksten i norske skoger er betydelig større enn hogsten. Det bidrar til karbonbinding, og regjeringen fører videre og

vurderer å styrke eksisterende klimatiltak i skog for å øke opptaket. Skogene er også viktige for friluftsliv, naturopplevelse og naturmangfold.

Betydningen av gammel skog og naturskog for naturmangfoldet

Skog er et svært viktig økosystem for norsk naturmangfold. Om lag 60 prosent av de kjente artene på Norges fastland er knyttet til skog. I skogene finnes 13 truede naturtyper, og skog er levested for 1330 truede arter. Artsdatabanken vurderer at 1132 av disse truede artene påvirkes negativt av tidligere og pågående arealendringer knyttet til skogbruk.

Gammel skog er avgjørende for ivaretagelse av naturmangfoldet i norske skoger. Artsdatabanken vurderer at 84 prosent av de truede artene i skog er knyttet til gammelskog.

Viktige utviklingstrekk for gammel skog og naturskog

Skog med bestandsalder over 100 år utgjør nå over en tredjedel av skogarealet i Norge. Biologisk gammel skog, definert slik at alder for ulike treslag sees i sammenheng med bonitet, øker i omfang og utgjør ca. 13,2 prosent av den produktive skogen i Norge. Også den eldste skogen, definert som skog med bestandsalder over 160 år, er økende, men da ut fra lave nivåer. Slik skog med bestandsalder over 160 år har økt fra 1,3 prosent i 1996 til 3,8 prosent av den produktive skogen i Norge i 2016.

Det er ulike definisjoner av naturskog. Arealene med skog etablert før 1940 som ikke er flatehogd og hvor det ikke har skjedd nyere inngrep, er minkende. Samtidig har de gjenværende arealene med slik skog fått økte naturkvaliteter i samme periode ved at den stadig blir eldre

EUs skogstrategi

EU har ikke en felles skogpolitikk. EU-kommisjonen la likevel i juli 2021 fram en skogstrategi for EU-landene. I strategien er det nedfelt en målsetting om å verne all urskog og gammel skog (primary forest/old growth forest) innen 2030. Gjennomføringen av strategien er opp til det enkelte medlemsland.

Vurdering av konsekvenser av forslaget

Representantforslaget foreslår å umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/naturskog i Norge, kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025 og sørge for at all gammelskog/naturskog i Norge formelt vernes innen 2030.

Generelle vurderinger

Departementet har ikke hatt mulighet til å utrede alle konsekvenser av forslaget. Vi kan derfor ikke belyse alle sider av forslaget i detalj, men vi gir her noen overordnede vurderinger. Hvis det skal gås videre med forslaget vil det derfor være nødvendig å utrede det nærmere.

Det er uklart hvor store arealer med gammelskog/naturskog forslaget vil omfatte, og følgelig er det usikkert i hvor stor grad hogstnivået kan påvirkes av forslaget. Eksempelvis er over 13 prosent av den produktive skogen definert som biologisk gammel skog, mens 3,8 prosent har en bestandsalder over 160 år. Naturskog er som nevnt definert på flere måter, men kan omfatte opp mot 30 % av det produktive skogarealet. Skal forslaget gjelde så store arealer vil konsekvenser for skogbruk og skognæring være betydelige.

Gammel skog er som nevnt levested for et stort antall truede arter. Mange av disse truede artene er negativt påvirket av hogst og andre skogbrukstiltak. Redusert hogst i gammel skog og naturskog, og økt vern av slik skog, vil derfor ha positiv effekt for bevaring av naturmangfold i skog.

Med hensyn til klimaeffekt så utgjør på den ene siden intakt gammelskog/naturskog et viktig karbonlager, og forslaget vil ha positiv effekt for bevaring av dette karbonlageret. På den annen side gir skogen ulike produkter som byggematerialer og energi, som potensielt kan erstatte fossile produkter.

Nærmere vurdering av forslaget om å «umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/ naturskog i Norge»

Forslagsstillerne knytter hogstforbudet opp mot «gjenværende gammelskog/naturskog». Når det gjelder begrepet naturskog benyttes flere ulike definisjoner av naturskog i Norge og andre land. Det er derfor ut fra forslaget ikke mulig å vurdere hvor store skogarealer eller tømmerressurser et slikt forbud vil omfatte når det gjelder naturskog, hvis ikke dette begrepet defineres nærmere.

Når det gjelder hjemmelsgrunnlaget for et forbud mot hogst som foreslått, vil det aktuelle lovverket være enten skogbruksloven eller naturmangfoldloven. Skogbruksloven inneholder i dag ingen hjemmel til å forby hogst av omfattende skogarealer på generelt grunnlag. Det er også usikkert i hvilken grad bestemmelsen om midlertidig vern i naturmangfoldloven evt. kan benyttes. Forslaget vil kreve en utredning av hjemmelsgrunnlaget i eksisterende lovverk, og sannsynligvis en lovendring.

Nærmere vurdering av forslaget om å «kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025»

Gjennom Landsskogtakseringen som har pågått systematisk siden 1919 har vi i dag en omfattende og god oversikt over skogressursene i Norge, bl.a. når det gjelder treslag, alder og miljøkvaliteter som død ved, store trær, gamle trær og sjikting. Dette er representative data basert på et nett av prøveflater, altså ikke kart som viser hvor de ulike parameterne finnes i skogen.

Gjennom skogbruksplanleggingen registreres og kartfestes bestandsalderen på skogen, dvs. alderen til det enkelte skogbestand.

Når det gjelder behov for kartlegging av den eldste skogen ble det i Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i vekst* lagt opp til å kartlegge hvor den eldste skogen finnes for å sikre god forvaltning av denne. Det ble også lagt opp til økt ivaretagelse av nøkkelbiotoper i skogbruket. Stortinget uttalte i merknad at «Komiteen er enig i at det er behov for bedre kunnskap om den eldste skogen i Norge, for å sikre god forvaltning av denne. Komiteen forutsetter at registreringene og lokaliseringen av den eldste skogen baseres på best mulig kunnskap, med bl.a. Natur i Norge (NiN) og landsskogtakseringen som kilde.»

Rapporten «Den eldste skogen og nøkkelbiotopene» redegjør for status og utvikling for den eldste skogen og nøkkelbiotopene i Norge. Som resultat av denne rapporten er skog med bestandsalder eldre enn 100 år kartfestet og fordelt på aldersklasser i nettportalen «Kilden», som er tilgjengelig for alle. Kartlaget dekker de delene av skogen som har skogbruksplaner.

Natur i Norge (NiN) er et typeinndelingssystem for norsk natur. Stortinget har lagt til grunn, jf. Innst. 144 S (2015–2015), at NiN skal utgjøre kjernen i kartlegging av naturtyper i Norge. Når det gjelder «naturskog» brukes det ulike definisjoner av dette begrepet. I den siste versjonen av kartleggingssystemet Natur i Norge (NiN 3.0) er ikke «naturskog» videreført som begrep. Det er imidlertid for all natur, deriblant for skog, foretatt en inndeling fra «lite endret» til «sterkt endret», avhengig av den menneskelige påvirkningen. Mulighetene for å beskrive den mest urørte skogen er også forbedret med NiN 3.0.

Nærmere vurdering av forslaget om å «sørge for at all gammelskog/naturskog i Norge formelt vernes innen 2030»

Jeg viser til de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget har sluttet seg til blant annet gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold*:

1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.
3. Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner.

Skogvern er særlig viktig med hensyn på mål nr. 2 og 3, men vil også ha positiv effekt for mål nr. 1. Vern av skogområder omfatter ofte biologisk gammel skog og skog som ikke tidligere er flatehogd.

Stortinget vedtok i 2016 et mål om vern av 10 % av det norske skogarealet, hvor det er lagt til grunn at vern av privateid skog skal skje som frivillig vern. Dette innebærer at skogeier selv foreslår areal til vern, og at miljømyndighetene avgjør om disse arealene skal prioriteres for vern etter naturmangfoldloven. Frivillig vern har vært en vellykket arbeidsmåte med lavt konfliktnivå og god tilgang på tilbud om frivillig vern av verneverdig skog.

Forslaget om vern av all gammelskog/naturskog i Norge innen 2030 vil bryte med prinsippene i samarbeidet mellom miljømyndighetene og private skogeiere/skogeierorganisasjoner om frivillig skogvern. Dette vil undergrave samarbeidet om frivillig vern av privateid skog. For å opprettholde prinsippene for dette samarbeidet måtte i så fall private skogeiere som ønsker det på frivillig basis kunne tilby gammelskog/naturskog til frivillig skogvern, men en ordning med sterk kobling mellom hogstforbud og vern vil uansett trolig i stor grad oppfattes som tvungent vern. Dette vil også kreve budsjettmidler til å dekke erstatning for alle som ønsker slikt vern. Budsjettmidlene til skogvern må i så fall økes betydelig. Samlet økt bevilgningsbehov er vanskelig å estimere presist, men vil trolig være på flere titalls milliarder hvis skogarealet som omfattes er stort.

De gjeldende prioriteringene i skogvernet er særlig knyttet til at vernet skal bidra til å oppfylle de nasjonale målene nr. 2 og 3 nevnt over. Særlig vektlegges truede og nær truede naturtyper og viktige leveområdet for truede og nær truede arter (jf. mål nr. 2) og representativitet (jf. mål nr. 3). Det gjennomføres regelmessige naturfaglige evalueringer for å oppdatere og identifisere viktige mangler i skogvernet, som gir grunnlag for et treffsikkert skogvern slik at de betydelige beløpene som benyttes gir optimal måloppnåelse.

Videre er det etablert en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser i skogvernsaker. Det blant annet på grunnlag av følgende merknad fra Stortinget ved behandlingen av Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i vekst*: «*Flertallet vil understreke at det er viktig at 10 prosent-vernet gjennomføres på en slik måte at det får minst mulige konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet.*»

Vern av skogområder slik det har vært gjennomført til nå, og slik det legges opp til fremover, omfatter ofte biologisk gammel skog og skog som ikke tidligere er flatehogd. Det er imidlertid i varierende grad viktige verneverdier i gammel skog/naturskog.

Hvis bevilgningene til skogvern utelukkende skulle benyttes på gammel skog/naturskog, må gjeldende prioriteringer i skogvernet endres. Det vil ikke være optimal ressursbruk eksempelvis å verne gammel skog/naturskog som har begrensede/små vernekvaliteter, kontra slik skog med store verneverdier. Vern av all gjenværende gammelskog/naturskog kan også komme i konflikt med den nevnte ordningen for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser i skogvernsaker.

Utdypende om regjeringens arbeid med å sikre naturmangfold, inkludert gammel skog og naturskog

Som nevnt er skogvern et viktig tiltak for å nå de nasjonale målene for naturmangfold. Når det gjelder målet om vern av 10 prosent av skogen, jf. Innst. 294 S (2015-2016), er status pr. januar 2024 at det er vernet 5,3 prosent av skogen.

I skog utenfor verneområder gjelder skogbruksloven med forskrifter, med regler for skogbrukets miljøhensyn. Hogst kan normalt bare skje der det er gjennomført miljøregistreringer som identifiserer og kartfester viktige livsmiljø for arts mangfold i skog

(MiS). Ofte er dette gammel og lite hogstpåvirket skog. Ved gjennomføring av skogbrukstiltak er det et krav i forskrift om bærekraftig skogbruk at verdiene i nøkkelbiotoper ivaretas. Opplegget for registreringene er transparent, kan etterprøves, og blir gjort etter en dokumentert metode med basis i vitenskapelig kunnskap om sammenhenger i skognaturen. Det er registrert over 150 000 viktige livsmiljøer i de norske skogene. Skogeierne har med basis i dette frivillig satt til side 74 000 nøkkelbiotoper der skogen ikke hogges. Dette utgjør et skogareal på over tusen kvadratkilometer. Registrerte viktige livsmiljø og nøkkelbiotoper er også kartfestet og tilgjengelige i nettportalen «Kilden».

Det gjennomføres tiltak for økt ivaretagelse av nøkkelbiotoper, og omfanget av nøkkelbiotoper utenfor verneområder er økt fra 1037 kvadratkilometer i 2020 til 1080 kvadratkilometer i 2022. Disse nøkkelbiotopene utgjør nå om lag 0,9 prosent av skogarealet.

Når det gjelder nasjonalt mål nr. 1 for naturmangfold framgår det av regjeringsplattformen at regjeringen vil «etablere en meny av ulike tiltak som bidrar til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand». En meny av tiltak skal først etableres for økosystemet skog. Regjeringen har mottatt en rapport fra Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet om et felles kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand i norsk skog, som også beskriver tiltak og tilhørende virkemidler som kan bidra til å opprettholde eller forbedre den økologiske tilstanden. Rapporten viser positiv utvikling for de fleste miljøparametere som brukes for å beskrive tilstanden. Det er gitt et tilleggsoppdrag til direktoratene om tiltak og tilhørende virkemidler. Tilleggsoppdraget vil sammen med tidligere leverte utredninger ligge til grunn for regjeringens videre arbeid med en endelig meny av tiltak for skog. Klima- og miljødepartementet har videre åpnet for skriftlige innspill til førstnevnte rapport, for å sikre bred medvirkning og et best mulig beslutningsgrunnlag for det videre arbeidet med meny av tiltak for skog.

Regjeringen vil etter en samlet vurdering av fordeler og ulemper ta endelig stilling til hvilke tiltak som eventuelt skal gjennomføres for å opprettholde eller forbedre den økologiske tilstanden i økosystemet skog.

For et år siden ble verdens land enige om en naturavtale som setter globale mål for å stoppe og reversere tapet av natur. Målene skal nås i fellesskap, gjennom de enkelte landenes nasjonale politikk og internasjonale initiativer.

Regjeringen arbeider med en stortingsmelding som vil vise hvordan Norge skal følge opp naturavtalen nasjonalt. Dette vil bli Norges nye handlingsplan for natur. Stortingsmeldingen skal etter planen legges frem for Stortinget tidlig høst 2024, før det neste partsmøtet til Konvensjonen om biologisk mangfold som er planlagt i oktober 2024.

Konklusjon

Et hogstforbud med påfølgende vern slik forslaget lyder vil, avhengig av hvor store arealer med produktiv og skogbruksmessig lønnsomt areal som omfattes, kunne ha betydelige konsekvenser for skogpolitikken og for det frivillige skogvernet. Forslaget vil ha negative

konsekvenser for de som har sin arbeidsplass i skogsektoren. Gammel skog er viktig for mange truede arter og forslaget vil derfor ha positiv effekt for bevaring av naturmangfold i skog, men det vil ikke være optimal utnyttelse av skogvernbevilgningene å verne all gammelskog/naturskog uavhengig av verneverdiene i det enkelte skogareal.

Jeg er opptatt av at vi må gjennomføre tiltak som sikrer at vi bedre tar vare på naturen, samtidig som vi legger til rette for bærekraftig og langsiktig ressursutnyttelse. Dette blir en viktig del av arbeidet med ny stortingsmelding om natur. Regjeringen vil også etablere en meny av ulike tiltak som bidrar til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand. En meny av tiltak skal først etableres for økosystemet skog. Regjeringen planlegger at man etter en samlet vurdering av fordeler og ulemper vil ta stilling til hvilke tiltak som eventuelt skal gjennomføres for å opprettholde eller forbedre den økologiske tilstanden i økosystemet skog, og jeg mener dette er den beste måten å arbeide helhetlig med disse temaene.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
Brev 8. februar 2024 TH/imv

Vår ref
23/7002

Dato
16. februar 2024

Svar på spørsmål 1-4 til representantforslag 63 S (2023-2024) om vern av naturskog og gammelskog

Jeg viser til brev av 8. februar 2024, hvor det vises til representantforslag 63 S (2023-2024), som energi- og miljøkomiteen på Stortinget har til behandling. I forbindelse med saksbehandlingen, og på vegne av komiteens medlemmer fra Høyre, ønsker komiteen svar på fire spørsmål om kartlegging av naturskog.

Nedenfor følger svar på spørsmålene.

Jeg viser innledningsvis til at jeg nylig har satt i gang et arbeid ved at Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å etablere et offentlig tilgjengelig kart over naturskog. Kartet kan være basert på fjernmåling og eksisterende data fra eksisterende kartlag og datakilder mv. Vi har i oppdraget bedt Miljødirektoratet etablere og publisere en første versjon av kartet så snart som mulig og senest innen utløpet av 2024, og samtidig med leveransen klargjøre hvilket presisjonsnivå kartet har og gi departementet en anbefaling om ev. videre arbeid med kartet.

Jeg ser på dette som et viktig skritt for bedre kunnskap om den eldste skogen, ved at vi sammenstiller eksisterende kunnskap og utnytter teknologiske muligheter som ligger bl.a. i fjernanalyser. Dette skal gi en best mulig første versjon av et kart over naturskogen, i betydningen skog som ikke har vært flatehogd etter ca. 1940.

Spørsmål 1

«Nylig kom det er opprop fra en bred gruppe forskere om at de siste naturskogene må registreres og sikres. De ønsker at det tas initiativ til kartfesting og dokumentasjon av naturverdiene i gjenværende naturskoger, og er bekymret for at verdifulle naturskoger ikke er fanget opp av eksisterende forvaltningsystemer. Hva er statsrådets vurdering av dette forslaget? Hvor mye vil en slik kartlegging koste?»

Svar

Jeg viser til at forskerne bak oppropet presiserer at de med begrepet «naturskog» mener den skogen som ennå ikke har vært flatehogd (jf. Storaunet og Rolstad 2020).

Det har gjennom tidene vært praktisert ulike hogstformer i skog. Grovt sett kan man si at bledningshogst eller plukkhogst var mest vanlig frem til ca. 1940. Dette innebar at de beste tømmerkvalitetene ble tatt ut, mens varierende mengder av mindre nyttbart virke ble stående igjen i hogstområdet. Før ca. 1900 var det meste av skogene i Norge hardt utnyttet, og man regner med at det har vært gjennomført en eller annen form for hogst på det meste av skogarealet. Etter ca. 1940 ble flatehogst mer og mer vanlig, og er nå den dominerende hogstformen.

Når det gjelder eksisterende kart viser jeg til at skog med bestandsalder eldre enn 100 år er kartfestet og fordelt på aldersklasser i nettportalen «Kilden», som er tilgjengelig for alle. Kartlaget dekker de delene av skogen som har skogbruksplaner.

Natur i Norge (NiN) er et typeinndelingssystem for norsk natur. Stortinget har lagt til grunn, jf. Innst. 144 S (2015–2015), at NiN skal utgjøre kjernen i kartlegging av naturtyper i Norge. I den siste versjonen av kartleggingssystemet Natur i Norge (NiN 3.0) er ikke «naturskog» videreført som begrep. Det er imidlertid for all natur, deriblant for skog, foretatt en inndeling fra «lite endret» til «sterkt endret», avhengig av menneskelig påvirkning. Mulighetene for å beskrive den mest urørte skogen er også forbedret med NiN 3.0. Skogdynamikk karakteriseres med et utvalg variabler, som beskriver bl.a. hogstpåvirkning, suksesjonstrinn og forekomst av død ved. Flere av variablene som er naturlig å bruke i denne sammenheng, blir allerede kartlagt i andre systemer som i skogbruksplanleggingen. Det kan være naturlig bl.a. å se på om det er mulig å bruke informasjon fra disse datakildene til å komme fram til arealer som kan karakteriseres som «naturnære», og evt. vurdere å legge inn registrering av ytterligere skogstrukturer i MiS-kartleggingen.

Kostnaden ved kartlegging av naturskog vil variere med hvilken tilnærming som brukes. Det er spesielt feltkartlegging som er kostnadskreven, og her vil det være et stort spenn i kostnader basert på hvilket detaljeringsnivå som ønskes og hvor store arealer som ønskes kartlagt. Det kan imidlertid også etableres kart basert på fjernmåling, med lavere presisjonsnivå, og dette har lavere kostnad. Etablering av kart kan også skje ved en kombinasjon av fjernmåling og feltkartlegging.

Jeg illustrerer her ulike kostnadsnivåer med to hovedtilnærminger.

Tilnærmingene legger til grunn definisjonen av naturskog benyttet av Storaunet og Rolstad i NIBIO rapport nr. 44/2020, dvs skog som ikke er flatehogd etter 1940.

Tilnærming 1 – kart basert på eksisterende data og fjernmåling

Sammenstilling av eksisterende kartlag mv. og fjernmåling vil kunne brukes til å etablere et sannsynlighetskart som viser hvor det er sannsynlig at det er forekomst av naturskog. Først må arealet som kan inneholde naturskog identifiseres, deretter kan fjernmåling brukes for å finne de skogene med høyest sannsynlighet for å ha naturskogskvaliteter.

Miljødirektoratet har allerede fått levert et arbeid fra NMBU med tittelen "Skogøkologisk grunnkart". I dette er det levert fjernmålte LiDAR-baserte kart som viser sannsynlighet for forekomst av naturskog med flere definisjoner for store deler av landet. Kartet må eventuelt oppdateres slik at det viser dagens tilstand, og det må gjøres heldekkende slik at det dekker hele landet.

Kostnaden ved å etablere et slikt kart vil trolig være relativt lav. Det kan trolig også være mulig å videreutvikle et slikt kart ved å legge til nye parametere for fjernmåling mv, også dette med en relativt lav kostnad. Samlet kostnad inkludert slik videreutvikling antas å bli under 10 millioner.

Tilnærming 2 – fjernmåling kombinert med feltkartlegging

I denne tilnærmingen etableres først fjernmålingsbasert kart som beskrevet i *Tilnærming 1*. Deretter foretas feltkartlegging av områder som velges ut for dette basert på kartet.

Feltkartlegging er primært aktuelt for arealer som kartet viser har potensial for naturskog. Hvis andelen skog som har potensial for naturskog blir omtrent som Storaunet og Rolstad (2020) oppgir ikke er flatehogd siden 1940 – altså ca. 30%, og hvis skog i verneområder ekskluderes, gir dette et forventet areal på ca. 17 500 km².

En eventuell tilpasset kartlegging, basert på NiN 3.0 som har forbedrede variabler for å beskrive den minst påvirkede skogen, kan estimeres til en kostnad på ca kr. 20/dekar.

Feltkartlegging medfører en betydelig kostnad, men vil også avhenge sterkt av detaljgrad i registreringene og hvor store arealer som skal kartlegges. Dersom all naturskog skal kartlegges kan det estimeres en kostnad på minst 330 mill. kr. Dersom feltkartleggingen avgrenses til gran- og furudominert skog i fylkene Innlandet, Østfold, Akershus, Oslo, Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder utenfor verneområdene, kan kostnaden estimeres til ca 264 mill. kr. Hvis feltkartlegging i de nevnte fylkene i tillegg begrenses til areal med middels og høy bonitet, men hvor tilgrensende areal på lavere bonitet inkluderes, kan kostnaden estimeres til ca. 120 mill. kr.

Det er usikkerhet i anslagene knyttet til både kostnader ved feltkartlegging og til hvor stort areal som skal registreres. Samlet sett vurderes dette å gi en usikkerhet på $\pm 25\%$.

Som nevnt innledningsvis har jeg bedt Miljødirektoratet etablere et første kart over naturskog, og komme tilbake til departementet med anbefaling om videreutvikling av kartet. Jeg vil i den forbindelse ta stilling til ev. feltkartlegging for å videreutvikle kartet. Feltkartlegging har som vist i estimatet potensielt svært høye kostnader, og behovet, herunder om det eksempelvis skal gjennomføres slik kartlegging kun utvalgte steder, bør utredes grundig.

Spørsmål 2

«Flere av forskerne mener kartleggingen bør foregå i etapper, og at den blant annet bør begynne med kartlegging av den gjenværende naturskogen på rik mark i lavlandet i skogregionen i Sørøst-Norge. Hva er kostnadsestimatet knyttet til en slik mer begrenset kartlegging?»

Svar

Jeg viser til omtale over om kostnadsestimater for *Tilnærming 1* for kostnader knyttet til kart basert på fjernmåling og eksisterende data. Kostnad for ulike løsninger med både fjernmåling og feltkartlegging er omtalt under tilnærming 2, herunder alternativer for rik mark i lavlandet på i Sørøst-Norge.

Spørsmål 3

«Innenfor ordningen «frivillig skogvern,» er det mulig å gi politiske føringer for økt vern av den eldste skogen. Er dette noe statsråden vil vurdere?»

Svar

Gammel skog prioriteres generelt i skogvernet, blant annet fordi dette er levested for svært mange arter og mer enn tusen truede arter. Det meste av skogen som i dag vernes er ikke tidligere flatehogd. Data fra landsskogtakseringen viser også at skogvernområdene i betydelig grad fanger opp den eldste skogen i Norge. I tillegg til skogens alder og påviste forekomster av truede arter, prioriteres bl.a. artsrike skogtyper som kalkskog, edellauvskog og ulike typer regnskog. Det er de eldste skogene innenfor disse skogtypene som gis høyest prioritet i skogvernet.

Gitt uendrede budsjetttrammer til skogvern vil en eventuell ytterligere økt vektlegging av skogens alder i skogvernet medføre nedprioritering av spesielle skogtyper som nevnt over. Dette kan gi negative effekter for ivaretagelsen av truet naturmangfold, som truede naturtyper. I så fall vil en slik omprioritering ikke være optimal med tanke på et mest mulig kostnadseffektivt og treffsikkert skogvern som skal bidra til å nå de nasjonale målene for naturmangfold, også sett i forhold til de betydelige midlene som brukes på skogvern. Eventuelle endrede prioriteringer i skogvernet bør derfor vurderes nøye, ut fra naturfaglige kriterier og kostnadseffektivitet.

Spørsmål 4

«Informasjon om naturskog er i dag tilgjengelig fra forskjellige kartkilder, blant annet i «Kilden» som forvaltes av NIBIO. Det bør være mulig å sammenstille eksisterende kartdata om den gamle skogen i et «naturskogskart». Et slikt kart vil kunne inneholde informasjon fra skogbruksplanleggingen, Landsskogtakseringen og informasjon fra skogressurskart (SR16). Hva er statsrådets vurdering av dette?»

Svar

Som nevnt innledningsvis har jeg nå bedt Miljødirektoratet etablere et kart, som kan være basert på ulike eksisterende kilder. Kildene som nevnes i spørsmålet er aktuelle for etablering av kartet. Jeg mener et slikt sammenstilt kart vil være nyttig. Sammenstilling av eksisterende kartdata til et "naturskogskart" vil bl.a. kunne gi en forenkling i skogvernarbeidet ved at ulike kartlag samles.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen

